TARİHTEN GÜNÜMÜZE

AYINTAB - GAZİANTEP

GAZİANTEP **2018**

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları - 23

ULUSLARARASI GAZİANTEP TARİHİ SEMPOZYUMU
MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİNDE GAZİANTEP
Bildiri Metinleri Kitabı

Editörler :

Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ
Dr. Öğr. Üye. Murat ÇELİKDEMİR
Araş. Gör. Selim OSRAK
Murat DAĞ (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi)

Hazırlayan / Yapımcı:

Gazikültür A.Ş.

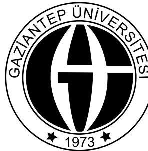
Grafik - Baskı:

Dumat Ofset Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Bahçekapı Mah. 2477 Sokak No: 6
Şaşmaz - Etimesgut / ANKARA
dumat@dumat.com.tr

Basım Tarihi: 2018

ISBN **:** 978-605-81237-6-2

MİLLİ MÜCADELEDE AYINTAB

Fatma ŞAHİN

Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda yenilmesi üzerine 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi ile, Anadolu'nun bazı yerleri Fransa, İngiltere, İtalya ve Yunanistan gibi devletlerin işgaline uğramıştır. Bu işgal hareketlerine karşı Milli Mücadele'de savaş verilen cephelerden biri de Güney Cephesi'dir.

Güneydoğu Anadolu'nun etkin yerleşim merkezlerinden biri olan Antep, Güney Cephesi'nde önemli olayların geliştiği bir yer olmuştur. Suriye kıtasına olan hâkim konumu ve stratejik mevkii dolayısıyla işgalci güçlerin Mondros Mütarekesi'nden sonra göz diktiği Antep, kuzey-güney, doğu-batı istikametinde jeopolitik bir öneme sahiptir. Şehir, 17 Aralık 1918'de İngilizler tarafından işgal edilmiş, İngilizlerin geri çekilmesi sonucu 25 Ekim 1919 tarihinde de Fransız işgaline uğramıştır.

Antep savunması; bütün ülkenin yaşlı, genç, kadın, erkek, çoluk-çocuk olarak bağımsızlık savaşı verdiği Milli Mücadele içinde, nice kahramanlık öykülerini bünyesinde barındıran bir özelliğe sahiptir. Antepliler, iki yılı aşkın bir süre, işgalci güçlere karşı koymuşlar, gösterdikleri eşsiz savunmayla da dünyada emsaline az rastlanır bir direniş göstermişlerdir. Canları pahasına vatanlarını korumaya çalışmışlardır.

Antep savunmasında 6317 şehit verildi. Binlerce kişi kahramanca savaşarak gazi oldu. Bütün olumsuzluklara rağmen, Allah aşkı için, vatan aşkı, bayrak aşkı için, bundan 97 yıl önce bu şehirde bir destan yazıldı. Anteplilerin bu büyük azim ve kararlılığı savunma esnasında Büyük Millet Meclisi tarafından Gazi'likle taçlandırıldı.

Antep savunmasının her aşamasında, bağımsızlık mücadelesinin her karesinde, nice kahramanlık hikayeleri vardır. Dedelerimizden, ninelerimizden dinlediğimiz Antep savunması hatıraları yüreğimizde derin izler bırakmıştır. Geçmiş dönemlerde, her Gaziantepli ailenin evinde muhakkak bir savunması hatırası anlatılırdı. Zaman geçtikçe ve savunmayı birebir yaşamış dede ve ninelerimiz aramızdan ayrıldıkça, maalesef, pür dikkat kesilip ortak olduğumuz kahramanlık ve cesaret örnekleri, modern hayatın da etkisiyle artık duyulmaz oldu. Bizi biz yapan değerleri her daim canlı tutmalıyız ki, bizden sonraki nesle bu vatanın nasıl kurulduğunu ve kurtulduğunu daha iyi anlatabilelim.

Antep savunması hatıraları sadece geçmişte yaşadığımız sıkıntı ve acıları hatırlatmıyor. Hatıralarda geçen her bir olay, bu şehrin yokluğa rağmen, çaresizliğe rağmen nasıl ayakta kaldığını ortaya koyduğu gibi, karşılaşacağımız sorunlarla nasıl baş edebileceğimizi de bizlere gösteriyor. Çünkü, bu milletin kendi değerlerine sahip çıktığı zaman üstesinden gelemeyeceği zorluk yoktur.

İmanla, kanla, aşkla yazılan Antep savunmasını günümüz ve gelecek nesillere anlatmak biz idarecilerin en büyük sorumluluklarından birisidir. Altında çok büyük değerler yatan bu manevi mirasa sahip çıkmak ve bu mirası yaşatmak adına çok çalışmamız gerekiyor. Geçmişten aldığımız büyük tecrübe ile geleceği inşa etmek zorundayız.

Antep savunmasının günümüz ve gelecek nesillerce daha iyi anlaşılması amacıyla dünyanın en prestijli müzelerinden biri olacak olan Panorama 25 Aralık Müzesi'ni açıyoruz. Bu müze sayesinde atalarımızın bu şehri, bu ülkeyi nasıl cansiparane bir şekilde korumaya çalıştıklarını ve hangi şartlarda Gaziantep'i bizlere emanet ettiklerine şahit olacağız.

Gücünü ve sıfatını Milli Mücadeleyi organize eden Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ten alan bu şehir, savunmada zar zor şartlar altında hayatını idame ettirirken şimdilerde, ortaya koyduğu kararlılık ve azimle, yoluna yine aynı aşkla, aynı inançla devam etmektedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün

deyimiyle, Milli Mücadele'de ortaya koyduğu eşsiz savunma ile bütün ülkeye ilham veren Antep, bugün de sanayisiyle, ticaretiyle sosyal ve kültürel aktiviteleriyle örnek bir şehir olma hüviyetini korumaktadır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi olarak kültürel değerlerimizi hatırlamak ve gelecek nesillere bırakmak adına pek çok projeyi hayata geçiriyoruz. Gaziantep'in geçmişte sahip olduğu değerleri canlı tutmak amacıyla sosyal ve kültürel anlamda çalışmalar yürütmekte, geçmiş dönem Gaziantep değerlerini gün yüzüne çıkarmaktayız. Halkımızın hizmetine sunduğumuz müzelerle ve diğer aktiviteler ile, Gaziantep'le ilgili sosyal ve kültürel içerikli obje ve unsurları bir araya getirerek yaşatmaya gayret ediyoruz.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı ile Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümünün ortaklaşa düzenlediği sempozyum bildirilerinden oluşan bu çalışmanın ülkemize, bölgemize ve Gaziantep'imize hayırlar getirmesi temennisiyle..

SEMPOZYUM AÇILIŞ KONUŞMASI

Sayın Valim, Sayın Garnizon Komutanım, Sayın Belediye Başkanım, Sayın Rektörüm, Değerli Öğretim Üyeleri, Kıymetli Misafirler, Basınımızın Değerli Mensupları, Valiliğimiz, Büyükşehir Belediyemiz ve Üniversitemizin katkılarıyla hazırlanan Uluslararası Gaziantep Sempozyumuna hoş geldiniz. Sizleri düzenleme kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Mezopotamya ile Akdeniz Bölgesi'nin kesişme noktasında yer alan Gaziantep, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, tarihi İpek Yolu'nun buradan geçmiş olmasından dolayı uygarlıkların uğrak yeri olmuş ve tarihin her dönemine kültür ve ticaret merkezi olma özelliğini korumuştur. Ancak I. Dünya Savaşı'ndan sonra önce İngilizlerin (17 Aralık 1918), yaklaşık bir yıl sonra da Fransızların işgaline uğramıştır (5 Kasım 1919) Fransız ve Ermenilerin baskı ve zulümleri halkın direnişine yol açmış ve Antep Halkı 1 Nisan 1920'den 7 Şubat 1921'e kadar Fransız kuvvetlerine karşı büyük bir direniş göstermiştir. Fakat daha sonra direniş kırılmış ve Fransızlar 9 Şubat 1921 'de şehre hakim olmuşlardır Antep halkının bu mücadelesi Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından "*Ben Gazianteplilerin gözlerinden nasıl öpmem. Çünkü onlar yalnız Gaziantep'i değil tüm vatanı kurtardılar."* İfadesiyle büyük bir kahramanlık eseri olarak tanımlanmıştır.

Bu bağlamda, ülkemizin engin tarihi ve kültürel değerlerini araştırmak, ortaya çıkarmak, korumak, yeni kuşaklara ve tüm dünyaya tanıtmak yurt sevgimizin bir nişanesi olduğu kadar günümüz ve geleceğimiz için de milli bir görevdir. Bu görev bilimciyle Gaziantep Valiliği, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep Üniversitesi'nin katkılarıyla ana teması Milli Mücadele Döneminde Gaziantep olan Uluslararası Gaziantep Tarihi Sempozyumu tertip edilmiştir. Sempozyumun temel amacı, ilimizin tarihi ve kültürel yönlerinin bilişsel açıdan ele alınarak incelenmesini sağlamak ve Gaziantep bölgesinin tarihi, dini, sosyal ve kültürel değerlerini ortaya çıkarmaktır. Sempozyumun bir diğer amacı ise Gaziantep üzerine bilimsel

çalışmalar yürüten bilim insanları arasında bilgi alışverişi, işbirliği ve dayanışmayı artırmaktır. Sempozyuma 150 bildiri özeti gönderilmiş, bilim kurulumuz bunlardan 119'unu kabul etmiştir. Kabul edilen bildirilerden 7'si kardeş ülke Azerbaycan ve biri de Kazakistan' dandır. Sunumlar 4 ayrı salonda, 25-26 Aralık tarihlerinde toplam 29 oturumda gerçekleştirilecektir.

Sempozyum programına göre; ilk gün açılış töreni ile birlikte bildiriler sunulacak, ikinci gün akşama kadar bildirilere devam edilecektir. İkinci gün saat 18.00- 19.00 arasında sempozyuma katılan bilim insanlarımızın katkılarıyla sempozyum hakkında genel bir değerlendirme oturumu yapılacak ve bir sonuç bildirisi hazırlanıp ilan edilecektir.

27 Aralık 2017 Çarşamba günü Gaziantep şehrinin tarihi ve kültürel mekanları gezilecektir. Sempozyumda sunulan bildiriler, gerekli kontrol ve düzeltmeler yapıldıktan sonra bildiri kitabında yayımlanacaktır.

Sözlerimi tamamlarken *Uluslararası Gaziantep Tarihi Sempozyumu'na* maddi ve manevi destekleriyle katkı sağlayan Sayın valim Ali YERLİKAYA'ya, Sayın Büyükşehir Belediye Başkanım Fatma ŞAHİN'e Sayın Rektörüm Prof. Dr. Ali GÜR'e düzenleme kurulu adına öncelikli olarak en içten şükranlarımı sunuyorum.

Yine, Sempozyumun hazırlanmasında Düzenleme ve Bilim Kurulumuz da görev yapan üyelerimiz önemli katkı ve çabalar göstermişlerdir. Onların bu katkı ve çabalarından dolayı kendilerine huzurlarınızda teşekkürü bir borç biliyorum. Ayrıca Dekan yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Murat ÇELİKDEMİR'in ve Arş.Gör. Selim OSRAK'ın destek ve katkılarından dolayı teşekkür ederim. Son olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire başkanı Sn. Hülya YILDIZ 'a ve Murat DAĞ'a, Tarih bölümü öğretim elemanlarına, görevli olarak çalışan Tarih bölümü lisans ve lisansüstü öğrencilerine katkılarından dolayı teşekkür eder, kongremizin başarılı geçmesi dileğiyle tüm konuklarımıza ve katılımcılara saygılarımı arz ederim.

Prof. Dr. Ahmet GÜNDÜZ
Düzenleme Kurulu Adına

1889-1920 ARASI ANTEP POLİS TEŞKİLATININ GENEL DURUMU

GENERAL STATUS OF ANTEP POLICE ORGANIZATION BETWEEN 1889-1920

Muzaffer ORHAN-Mustafa ASLAN[24]

Özet

Tanzimat'a kadar Ayntâb'ın iç güvenliği sancak beyine bağlı tımar sahiplerince sağlanmaktaydı. Tanzimat ile birlikte bu görev mutasarrıflara bağlı kuvvetlere verilmiştir. Ancak Tanzimat'tan sonra hız kazanan yeniden yapılanmaya paralel olarak yeni iç güvenlik teşkilatları da oluşturulmaya başlanmıştır. Bu bağlamda ilga edilen tımarlı sipahiler, zaptiye teşkilatına dönüştürülmüştür. İnceleme dönemimizde Ayntâb kenti güvenliğini daha çok zaptiye/polis teşkilatı sağlarken, diğer askerî birlikler de bütün sancağın güvenliğinden sorumluydular. Ancak burada teşkilatların görev alanları ile ilgili net bir sınır çizmek mümkün değildir. Bugünkü yapıyla bir karşılaştırma yapacak olursak, jandarma ve polis teşkilatlarının görev ve sorumluluklarına benzetebiliriz. Bunlardan başka bazı aşiretlerin zaman zaman Ayntâb ahalisinin muhafazasıyla görevlendirildiğini görmekteyiz. Bu aşiretlerin reislerine hizmetleri karşılığında hazine tarafından maaş ödenmekteydi. Bu çalışmada DH.EUM.AYŞ. defterleri ve diğer kaynaklardan yararlanılarak, yıl yıl Antep'teki polis sayısı ve karakolların nitelikleriyle ilgili bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Antep polis, Zaptiye

Abstract

Until the Tanzimat, Ayntâb's internal security was provided by landowners affiliated to the sanjak bey. Along with the Tanzimat, this duty was given to the forces connected to the municipalities. However, parallel to the restructuring which accelerated after the Tanzimat, new internal security organizations started to be established. In this context, the annihilated horsemen were transformed into the guards organization. In our review period, Ayntâb provided

[24] Muzaffer ORHAN, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, morhan51@mynet.com; Mustafa ASLAN, Gaziantep Üniversitesi, Fen – Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, aslnmstf88@yahoo.com.

more security and police services, while other military units were responsible for the safety of the entire district. However, it is not possible to draw clear boundaries about the functions of the organizations here. If we make a comparison with the current structure, we can refer to the duties and responsibilities of the gendarmerie and police agencies. Apart from these, we can see that some tribes are occasionally charged with the protection of Ayntâb ahalis. The treasury paid salaries for the services of these tribes' chieftains. In this study DH.EUM.AYS. books and other sources, information will be given about the number of police in Antep and the qualifications of police stations.
Key Words: Antep police, Zaptiye

Giriş

Polis, kelime olarak kentin idaresi ve siyasi yönetimi demek olan Latince "politia" ve Yunanca "politeia" sözcüklerinden türemiştir[1]. Uzun süre anlamını koruyan kelime, Orta Çağ ile birlikte değişikliğe uğramıştır. Bu dönemde tebaayı iç ve dış tehlikelere karşı koruyan ve onun hayatını idame ettirmesini sağlayan feodal bir yapı olarak anlaşılmıştır. Mutlaki devletlerin oluşmasıyla birlikte, dahili faaliyetleri ifade eden bir anlam kazanmıştır[2]. Osmanlı Devleti'nde ise polis "İdare-i belediyye" manasında kullanmış ancak sonradan "kesret-i isti'mali hesabıyla ala- tariki't- tagallüb şehir ve belde" olarak tanımlanıyordu. Bu tarif "bir belde de asayişin muhafazası için ahalinin canını, malını korumak ve suçluları bulup derdest etmekle görevli memur[3]" olarak tarif ediliyordu.

Osmanlı Devleti'nde bu döneme kadar şehirlerin güvenlik işlerinin yürütülmesinde, şehrin asayiş, belediye ve yönetim işlerinden sorumlu olan "kadı" en yetkili kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadıdan sonra güvenliğin sağlanmasında en faal olarak görev yapanların başında ise "subaşılar" geliyordu. Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde ve İstanbul'un fethine kadar şehrin güvenliğinden subaşılar sorumluydu. Subaşı yanında, gece bekçileri gibi görevlilerde bu görevi yapmışlardı[4]. Subaşılar hem şehir merkezlerinde hem de köy ve kasabalarda görev yapan kişilerdi. Görev yaptıkları yerlere göre şehir, sancak, köy subaşısı olarak isimlendiriliyorlardı. Subaşılar hem asayişi sağlar hem de çarşı, pazar denetimi ve mahalle temizliği gibi günümüzde belediyeye ait bazı görevleri de yerine getirirlerdi[5].

İstanbul'un fethinden sonra şehrin güvenlik hizmetleri Yeniçerilere verilmişti. Yeniçeriler geceleri sokaklarda gezer ve yakaladıkları suçluları Ağa kapısına gönderirlerdi. Güvenlikten sorumlu memurlar, bulunduğu yerin, semtin, şehir ve kasabalardaki mahallerin emniyeti için karakol manasına gelen "kulluk"lar da görev yaparlardı. Ayrıca, bu güvenlikle alakalı görevliler yeniçeriler içinden seçildikleri için kulluk, yeniçerinin bulunduğu yer manasına da gelir. Buralarda memur olan yeniçerilere de "kullukçu" denirdi. Kulluklar İstanbul ve taşra kullukları adıyla ikiye ayrılırdı. İstanbul kullukları üç ay ve taşra kullukları dokuz ay süreyle verilirdi. İstanbul'da kulluk tevcihinden seksen beş akça vergi alınırdı. Taşrada ise bu

---

[1] DÜNDAR, A. Nihat, "Osmanlı Yönetiminde 78, Cumhuriyet Döneminde 70 Yılı Geride Bırakan Bir Teşkilat..."Polis Teşkilatı"", *Türk İdare Dergisi*, S.401, 1993, s.213.

[2] HAFIZOĞULLARI, Zeki, "İnsan Hakları, Polis Görevi Ve Yetkisi", *AÜHF Dergisi*, C.44 Sayı:1-4 Ankara 1995, s.566.

[3] Emniyet Genel Müdürlüğü, *Belgelerle Türk Polis Tarihi*, C.4, Başak Yayıncılık, Ankara, 2014, s.65.

[4] BİLGİÇ, V.K.- M. KARAKAYA, "Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi", *Polis Bilimleri Dergisi*, C.4, 2002, Ankara, s.173.

[5] KRAMERS, J.H. "Sü-başı", İ.A. C.XI, MEB, İstanbul, 1979, s.78-79.

vergi en fazla on beş akça idi. Her mıntıka ve semtin halkı kendilerini muhafaza eden kullukçuya muayyen bir para verirlerdi. Kulluklarda görev yapan yeniçeriler görevlerine göre "yasakçı", "çavuş" gibi isimler alırdı[6]. Kulluklarda önceden birer, ikişer nefer Yeniçeri varken sonradan on neferi geçmişti. Kulluklar, Kumkapı, Ağa kapısı, Yahudi mahallesi, Balat içerisi ve dışarısı (yani kale dahili ve harici), Fener içerisi ve dışarısı, Eyüp kapısı ve Edirne kapısı gibi semt semt ayrılmıştı[7].

Subaşıların emrinde kalesi olan şehirlerde **"dizdarlar"** ve diğer şehirlerde ise, **"asesbaşılar"** görev yapardı. Dizdarların emrinde "kale erleri" ve asesbaşıların emrinde **"ases bölükleri"** vardı. Asesbaşılar, yeniçeri ocağının çorbacılarından biriydi. Askeri görevlerinden başka, şehrin asayişinden de sorumluydu. Çarşı, mahalle gezip suç işleyenleri cezalandırılmak üzere ilgili yerlere gönderirlerdi. Subaşıların emrinde görev yapan güvenlik birimlerinden bir diğeri de, **"yasakçılar"**dı. Bunlar, şehirlerin giriş-çıkışlarında, önemli noktalarda nöbet tutarak yasaklı ve kısıtlı maddelerin ve eşyaların denetiminde görevli kişilerdi. Ayrıca sefarethanelerin korunması da yasakçıların göreviydi[8].

Kadı, subaşı ve asesbaşı birinci derecede şehrin güvenliğinden sorumlu kişiler olup bunların dışında, şehirdeki ticaretin kontrol edilmesi, ölçü-tartı kontrolü, üretimin kontrolü, çalışan ve işveren ilişkileri gibi sosyal-ekonomik hayatın güvenliği konusunda **"muhtesipler"** görev yapıyorlardı. Ayrıca bazı özel görevlerinden ötürü, divanın güvenliğinin sağlanmasında **"çavuşbaşılar"** ve mahkemelerin güvenliğinin sağlanmasında **"muhzırbaşılar"** güvenlikten sorumlu kişiler olarak görülmektedir[9].

1.Polis Teşkilatı Kurulana Kadar Osmanlı'da İç Güvenlik

Tanzimat'a kadar Antep'in iç güvenliği sancak beyine bağlı tımar sahipleri ve yeniçeriler tarafından sağlanmaktaydı[10]. Ancak tımar sisteminin bozulmaya başlamasıyla şehirlerin güvenliği konusundaki sıkıntılar da kendini göstermeye başlamıştı. Öyle ki, halkın güvenliğinden sorumlu olan bu kuvvetler bazen halkın güvenliğini korumaktan çok kendileri halka eziyet ediyorlardı[11]. Bunu birçok belgede gördüğümüz gibi şu belgede durumun ne kadar

[6] PAKALIN, Mehmet Zeki *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, II, MEB, s.319-320.
[7] UZUNÇARŞILI, İsmail H, *Kapıkulu Ocakları*, C.1, TTK, Ankara, 1988, s.323.
[8] YAĞAR, Hasan, "Osmanlı Polis Teşkilatı ve Yenileşme Süreci", *Türkler*, C.XIII., s.1142-1149.
[9] YAĞAR, Hasan, "Osmanlı Polis Teşkilatı ve Yenileşme Süreci", s.1142-1149.
[10] BOA, A.DVNSMHM.d., 84/86.
[11] BOA, A.DVNSMHM.d., 99/235.

vahim olduğu göze çarpmaktadır. 19 Şubat 1714 (H.04.02.1126) tarihli belgede; Antep Mutasarrıfının Antep'te yüz - yüz elli kadar kayıtlı yeniçeri olduğunu, ancak dört bin kişinin yeniçerilik iddiasıyla ortaya çıkarak sair vergileri vermedikleri ve hanelere tecavüz ederek ahaliye zulüm ettiklerini bildirmiş bu sorunu çözmek için Rakka muhafızına emir verilmişti[12]. Yani 18. Yüzyılın başlarında bile şehirlerin güvenliğinin sağlanması konusunda yeni tedbirler alınması gerektiği açık bir şekilde görülmekteydi.

Osmanlı Devleti'nin iç güvenlik konusundaki yapılanması Yeniçeri teşkilatı bünyesinde ana hatlarıyla bu şekilde Tanzimat dönemine kadar devam etmişti. Yeniçeriliğin artık işleyemez hale gelmesi ile 1826'da ortadan kaldırılmasından sonra şehirlerde güvenliğin sağlanması ve iç güvenlik güçlerinin ordudan ayrı olarak bir teşkilat kurulması düşünülüyordu. Temmuz 1826 (Gurre-i Z 1241) tarihinde Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye ordusunun kurulmasıyla bir süre güvenlik işlerini bu kurum üstlendi[13]. Daha sonra ise 1834 yılından itibaren imparatorluğun büyük şehirlerinde redif birlikleri kurulmaya başlandı. Bu teşkilat savaş zamanında orduya katılır, barış zamanında ise şehirlerin güvenliğini sağlardı[14]. Tanzimat idaresi 1844 yılına kadar bu yöntemlerle devam etti fakat bu yöntemlerin güvenliği sağlamada yetersiz kalması üzerine iç güvenlik konusunda yeni bir yapılanmaya ihtiyaç olduğu anlaşıldı.

1845 yılında Zaptiye Müşirliği kuruldu. Zaptiye teşkilatı bugünkü anlamda hem polis hem jandarmanın görevlerini yüklenmişti. İstanbul'un iç güvenliğinden sorumluydu[15]. 1879 yılına kadar zabıta kuvvetleri de bu müşirliğin emrine verilmişti. 1879 yılında ise kolluk hizmetleri yeniden düzenlenmiş ve Zaptiye Müşirliği yerine Zaptiye Nezareti kurulmuştur. Bu nezaret sadece İstanbul'un güvenliğinden sorumlu olup, taşrada ki güvenlik hizmetleri seraskerliğe bağlanmıştı. Daha sonraki yıllarda Zaptiye Nezareti sadece başkentin güvenliğinden değil, aynı zaman da taşrada ki şehirlerin güvenliğinden de sorumlu idi. Bir süre bu görevlerini ifa eden Zaptiye Nezareti 1909'da kaldırılmıştır[16].

2.Polis Teşkilatı'nın Kuruluşu

---

[12] BOA, AE.SAMD.III,197/19071.

[13] KELEŞ, Hamza, Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye Kânûnnâmesi, Mart 2006, C.XIV, No:1, Kastamonu Eğitim Dergisi, s.227-240.

[14] ÇADIRCI, Musa, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK, Ankara, 2013, s.61.

[15] ÇADIRCI, Musa, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, s.317-323. TUNALI, Ayten Can, Tanzimat Döneminde Osmanlı Kara Ordusunda Yapılanma (1839-1876), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2003, Giriş Bölümü.

[16] BİLGİÇ, V.K. - M. KARAKAYA, "Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi", s.178.

1880’li yıllardan sonra teşkilatlanmaya başlayan polis teşkilatı esasında ilk kuruluş yılı 1845 yılı olarak kabul edilmektedir[17]. Bu itibarla, ilk Polis Nizamnamesi’nin yayınlandığı 20 Mart 1845 günümüzde Türk Polis Teşkilatı’nın kuruluş yıldönümü olarak kutlanmaktadır. Yeni kurulan polis teşkilatının görevleri ve yapısı bu nizamnamede belirtilmişti[18]. 1 Temmuz 1800 tarihli “Paris Emniyet Müdürünün Görevlerini Düzenleyen Kararname” adlı metin temel alınarak hazırlanmış olan nizamname, on yedi maddeden oluşuyordu. Ek’te sunulacak olan bu nizamname ile polisin başlıca görevleri şunlardı[19]:

- Ülke içerisinde seyahat eden yerli ve yabancıların geliş-gidişlerini kontrol etmek ve gerekli tezkerelerini vermek,
- Dışarıdan veya vilayetlerden gelenlere ikamet belgesi vermek,
- Ateşli silah ruhsatı vermek,
- Resmi binalar ile genel yerlerin korunmasını sağlamak,
- Çalışabilecek durumdaki dilencilere engel olmak,
- Cezası biten mahpusların memleketlerine gitmelerine yardımcı olmak,
- Han, otel, lokanta, kumarhane gibi yerlerin kurallara uygunluğunu denetlemek, kumarhanelerin çoğalmasına engel olmak,
- Asayiş açısından zararlı derneklere engel olmak,
- Matbaa ve kitap evleriyle kitap, gazete ve mecmuaları kontrol etmek,
- Oyun ve eğlence yerlerinin güvenliğini sağlamak,
- Bayram ve tatil günlerinde uygulanacak emirleri ilgililere tebliğ etmek,
- Borsanın düzenine bakmak, simsarlara ruhsat vermek,
- Lüzum ve şikayet üzerine ölüm olaylarının tahkikatını yapmak.

Bu nizamname yayınlanmasına rağmen polis teşkilatının bütün ülkede yayılmaya başlaması, ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru mümkün olabilmişti. 1881'de İstanbul'un güvenliğinden sorumlu Asakir-i Zaptiye Teşkilatı kaldırılarak yerine polis teşkilatı kurulmuştur. 1894'te 15 vilayette polis teşkilatı kurulduğu görülmektedir. 1898'de İstanbul'da sivil polis, polis müfettişliği, süvari polisi, 1899'da da deniz polisi faaliyete geçmiştir[20].

---

[17] BİRİNCİ, Ali, Türk Emniyet Teşkilatında İlkler, Polis Bilimleri Dergisi, 1999, s.10.

[18] Emniyet Genel Müdürlüğü, *Belgelerle Türk Polis Tarihi*, C.1, Başak Yayıncılık, Ankara, 2014, s.6.

[19] Düstur, I. Tertip, C.V, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937, s.666. SÖNMEZ, Ali, “Polis Meclisinin Kuruluşu Ve Kaldırılışı (1845-1850)”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.24, Ankara, 2005, s.263.

[20] BİLGİÇ, V.K. - M. KARAKAYA, “Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi”, s.178.

Teşkilatın yaygınlaşmaya başlamasıyla polisin görevlerinin, yetkilerinin ve işleyişin nasıl olacağı konusunda talimat ve nizamname ihtiyacı ortaya çıkmıştı. Bu sebeple, 1891 tarihinde "Polislerin Terfii Hakkında İrade-i Seniyye Arz Tezkeresi" yayınlanmıştı[21]. 1896 yılında ise polis teşkilatının görev ve yetkilerini düzenleyen en önemli metinlerden biri, "Dersaadet ve Bilad-ı Selasede Takrir-i Asayiş Vazifesi İle Mükellef Olanların, Nizamiye ve Jandarma Asakir-i Şahanesiyle, Polis Memurlarının Suret-i Hareketine Dair Talimat" başlığıyla yayınlandı[22].

Zabtiye Nezareti'nin sonu olan 1909 yılına doğru taşrada birçok ilde polis teşkilatlanmış ve her il polis dairelerinin başına bazı yerlerde polis müdürü, bazı yerlerde ise serkomiserler verilmişti. Dolayısıyla taşrada da teşkilatlanan polis için yeni bir nizamname ihtiyacı daha ortaya çıkmıştı. Böylece 167 maddeden oluşan 1907 tarihli "Polis Nizamnamesi" yayınlandı. Uzun süre uygulamada kalan bu nizamname ile, polisin adli, siyasi görevlerini, polis jandarma ilişkilerini, yetki alanını, polis meclisinin görevleri, polis müfettişlerinin görevleri, bazı özlük hakları ile ceza ve tayin usullerini belirliyordu. Yine nizamnameye göre, polisler, serkomiser, ikinci komiser, üçüncü komiser, komiser muavini ve polis memuru olmak üzere beş sınıfa ayrılmaktaydı[23].

1909 yılında yayınlanan "İstanbul Vilayeti ve Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Teşkilatına Dair Kanun"la Zaptiye Nezareti kaldırılmış yerine Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti kurulmuştur. Yine bu nizamname ile Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti doğrudan Dahiliye Nezaretine bağlanmıştır. Aynı kanunla İstanbul Vilayeti Polis Müdürlüğü de kurulmuştur. Böylece Cumhuriyet'in ilanına kadar iç güvenliği Jandarma, Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ve İstanbul Polis Müdürlüğü tarafından sağlanmıştı[24].

3.Antep Polis Teşkilatı

Antep'te iç güvenlik modern polis teşkilatı kurulana kadar çeşitli yöntemlerle sağlanıyordu. Modern bir teşkilat kurulana kadar kurumsallaşmış bir yapıdan söz etmek mümkün değildi. İlk olarak uzun yıllar Antep'te şehrin güvenliği yeniçeriler tarafından sağlanmış, fakat zamanla bu sistem bozulmaya başlayınca güvenliği sağlayan yeniçerilerin

[21] Düstur, I. Tertip, C.VI, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937, s.1139-1140.
[22] Düstur, I. Tertip, C.VII, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937, s.114-118.
[23] Düstur, I. T-Tertip, C.V, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937, s.666-692.
[24] V.K. Bilgiç, M. Karakaya, "Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi", s.178.

kendisi güvenlik problemi haline gelmişti. Bu problem üzerine Antep'ten merkeze bir çok şikayetler gitmekteydi. Şikayetlerin artması üzerine taşra idaresinden bu konuda önlem alması isteniyordu[25]. Bunların yanında yeniçerilerin eski gücünü kaybetmesi ve şehirlerde ayanların güçlendiği dönemde Antep'te şehrin güvenliğini voyvodalarının sağladığı görülmekteydi[26]. Ancak zamanla Voyvodalar da özellikle merkezi hükümetin zayıfladığı dönemlerde ahaliye kötü davranıp, keyfi tutumlarla hareket edebiliyorlardı[27]. İdari yapının durumuna göre sancakbeyleri de şehrin güvenliğinden sorumlu olabiliyordu[28]. İnceleme dönemimizde ise Antep kenti güvenliğini daha çok zaptiye ve polis teşkilatı sağlarken, diğer askeri birlikler de bütün sancağın güvenliğinden sorumluydular. Olağanüstü durumlarda ise Redif Taburları'ndan destek alınıyordu[29]. Hatta bazı aşiretlerin zaman zaman Antep ahalisinin muhafazasıyla görevlendirildiğini görmekteyiz. Bu aşiretlerin reislerine hizmetleri karşılığında hazine tarafından maaş ödenmekteydi[30]. Ancak burada teşkilatların görev alanları ile ilgili net bir sınır çizmek mümkün olmadığı gibi, şehrin güvenliğini sağlamada polis teşkilatı öne çıkmaktaydı. Bu itibarla Antep'te kurulan karakollar hangileriydi? Teşkilatın ilk kurulduğu yıllarda kadrosu yeterli miydi? Yeni teşkilatlanmaya çalışan polisin özlük hakları ve ihtiyaçları nelerdi?

3.1.Karakollar

---

[25] BOA, A.DVNSMHM.d., 99/235 numaralı belgede şu ifade geçmektedir: "*Ayntab kadısına ve yeniçeri serdarına: Bazı yeniçerilik iddia eden kişilerin halka çeşitli eziyetleri olup rahatsızlık verdiklerinden haklarından gelinmesi"* isteniyordu.

[26] Kemal Kaya, "19. Yüzyılda Anadolu'da İç Güvenlik Sorunları ve Voyvodalar", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, S.19, 2006, Ankara, s.248. Antep voyvodası Mehmed Ağa'dan, görevlendireceği kolluk kuvvetlerinin akşam namazından fenersiz gezen serseri ve eşkıya ile geceleri ellerinde harp aletleriyle dolaşarak halkın mal ve namusuna saldırarak fitne ve fesat çıkaranların yakalanması, karşı koydukları takdirde kendileri ile muharebe edilmesi istenmişti. Voyvodaya elini güçlendirecek bir uygulama olarak karşı koyanlarla çarpışma sonucunda öldürülenlerin kanlarının hesabının sorulamayacağı garantisi de verilmişti.

[27] BOA, HAT. 15 /590. Numaralı belgede Battalzade Mehmet Paşa'nın halka yaptığı kötü davranışlar sonucu, ahalinin Mehmed Paşa'ya karşı isyan etmesi ve savaşa tutuşmalarını yazıyor: "*Ayntab Voyvodası Mirmiran'dan Battal Zade Mehmed Nuri Paşa'nın dayanamadıkları mezalimine Ayntablıların üzerine hücum ettikleri, iki üç yüz tevabile kaçarak Ayntab'a beş saat mesafede yaptırdığı kalesine tahassun ederek ve muma-ileyh zulüm yaparak bir çok mal cem'eylediği gib sefer-i hümayuna da tayin edildiği seraskerliğe de adem-i itaat ettiği cihetle tuğ ve sancak mutasarrıf olduğu Azaz ve Kilis mukataalarını ref' için Maraş beylerbeğisi Zülkadir Zade Ömer Paşa'ya ve kendisine birer emir yazılması ve kendisine Kapıcıbaşılık payesi tevcihi ile emvalinin zabtına müsade edilirse Beytülmal'e yüzbin kuruş hasıl olacağı Merkum Seyyid Hasan Ağa'nın takririnde bildirilmekte ve Birinci Abdülhamidi'n hatt-ı hümayununda bu veçhile nizamı hemen dahi ziyade tuttur asın pek ziyade söyleniyor denmektedir".*

[28] TORAMAN, Ömer, "Osmanlı Taşra İdaresi: Klasik Dönem", *Türk İdari Dergisi*, 2002, s.195.

[29] BOA, A.MKT.MHM., 646/33.

[30] BOA, İ.MVL., 537/24157.

Antep genelinde mahallelerinin ve çevresinin güvenliğini sağlayan **Tablo 1'de** görüleceği üzere yedi adet karakol bulunmaktadır. Bu karakollardan Merkez ve Suburcu karakolları diğerlerine nazaran hem nüfus bakımından hem de mahalle sayısı bakımından oldukça büyük gözükmektedir. Bu iki karakolun iş yükünün fazla olmasından dolayı ikiye bölünmüştü. Şehreküstü karakolu açılarak, Merkez karakolunun mahallelerinin yarısı bu karakola bağlanmış; Kürttepe karakolu kuralarak, Suburcu karakolunun mahallelerinin yarısı da buraya bağlanmıştır. Bunların yanında daha az mahalle sayısına sahip Akyol ve Kozanlı karakolları mevcuttu. Mahallelerde görev yapan bu karakolların dışında, çevre yollar ve mesire alanlarında da güvenliği Hamidiye karakolu sağlıyordu.

Tablo 1'den anlaşılacağı üzere, bu karakollarda toplamda 79 mahalle vardır. Suburcu karakolu 33 mahalle ve Merkez karakolu 29 mahalle ile en çok mahallelere sahip karakollar olarak öne çıkmaktadır. Akyol ve Kozanlı karakollarına ise toplamda 17 mahalle bağlıdır. Bu mahallelerin toplam nüfusu 52.350 kişidir. Bu mahallelerdeki nüfusun 31.909 kişi ile %63,5'unu Müslümanlar, 19.699 kişi ile %35,5'unu ise gayrimüslim nüfus oluşturmaktadır. Ayrıca Müslüman ve gayrimüslim nüfustan ayrı tutarak 742 kişi Musevi nüfus olduğu belirtilmektedir. Merkez (11.324) ve Suburcu (14.731) karakolları Müslüman nüfusun en fazla yaşadığı yerler olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanında Kozanlı karakolu 11.485 kişi ile en çok gayrimüslim nüfusa sahip mahalle olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 1. Antep'te ki 22.11.1335 (22 Ocak 1919) tarihli bir belgeye göre[31];

	Karakol Adı	**Bağlı Mahalleler**	**Müslüman Nüfus**	**Gayrimüslim Nüfus**	**Toplam Nüfus**
1	**MERKEZ KARAKOLU**	**29**	**11.324**	**899**	**12.223**
2	**SUBURCU KARAKOLU**	**33**	**14.731**	**2.626**	**17.357**
3	**AKYOL KARAKOLU**	**8**	**1.849**	**4.689**	**6.538**
4	**KOZANLI KARAKOLU**	**9**	**4.005**	**11.485**	**15.490**
5	**HAMİDİYE KARAKOLU**				
	Mahalleleri olmayıp, yollara ve mesirelere nezaret eder				
6	**ŞEHREKÜSTÜ KARAKOLU**				

[31] BOA. DH. EUM. MH. Nr, 199/91.

	İnşaatının ikmaliyle merkez karakolu mahallelerinin çokluğundan dolayı yarısının bu karakola bağlanması gereklidir			
7	**KÜRTTEPE KARAKOLU**			
	Yeniden ihdası lazım gelen Suburcu Karakolu Mahallelerinin çokluğundan dolayı nısfı iş bu karakola rabtı lazım gelir			
	Müslüman	**31.909**	%63,5	
	Hıristiyan	**19.699**	%35,5	
	Musevi	**742**	%1	
	Toplam Nüfus	**52.350**		
	Toplam Mahalle	**79**		

Antep'te şehir merkezinde kurulan yedi adet karakol yanında ihtiyaç durumunda şehir çevresi ve önemli çevre yollarında karakollar kurulabilmekteydi. Bu konuda polis, şehirlerde jandarma ile ortak çalışmakta olup, şehirlerin kırsal bölgelerini jandarma kontrol etmekteydi. Bu minvalde Birecik – Antep ve Antep – Kilis güzergahlarına iki adet karakol ihtiyacı doğmuştu. Birecik – Antep arasına yapılacak karakol, Diyarbakır kolu postasının[32] güzergahı olması sebebiyle önemli görülüyordu. Bu nedenle Antep – Birecik arasına tesadüf eden bir Hristiyan köyüne yapılacak karakol için 6.850 kuruş masraf öngörülmüştü. Diğer taraftan Antep ile Kilis arasındaki bölgenin asayişi için Kehriz karyesinde inşa olunacak karakol için 9.000 kuruş masraf hasıl olmuştu. Mahallince teşkil edilecek bir komisyon kurularak, müteahhite ihale edilmesi kararlaştırıldı[33].

3.2.Antep Polis Kadrosu

Halep Vilayet Salnamelerine göre, polis teşkilatı Halep'te ilk 1296 (1878-1879)'da kurulmuştu. Bu tarihten itibaren Halep'e bağlı olan şehirlerde de polis teşkilatı kurulmaya çalışılmıştı. Bu itibarla yine Halep salnamesine göre, Antep polis teşkilatının kadrosuna 1306 (1888-1889) tarihinde bir polis memurunun atandığı görülmektedir. Bu tarihten itibaren teşkilata her sene atamalar gerçekleşmiştir. 1315(1897) tarihi itibariyle ikinci ve üçüncü komiser de atanmıştır. Ve 1326 (1909) yılına kadar Antep polis kadrosunda en fazla 4 polis memuru, 2 tane de ikinci ve üçüncü komiser gözükmektedir.

[32] Diyarbakır posta kolu hakkında ayrıntılı bilgi için şu makaleye bakınız. YAZICI, Nesim, "Tanzimatta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı", 150'nci Yıldönümünde Tanzimat Ekonomisi Sempozyumu, 5-6 Haziran 1989, İstanbul, s.338.
[33] BOA, DH.MKT. 160/19.

Tablo 2. Halep Salnamelerine Göre Antep Polis Kadrosu[34]

TARİH	KAZA	İKİNCİ KOMİSER-ÜÇÜNCÜ KOMİSER	POLİS MEMURU
1306(1888-89)	Antep	-	1
1308(1890-91)-1310(1892-93)	Antep	-	1
1312(1894-95)	Antep	-	1
1313(1895-96)	Antep	-	3
1314(1896-97)	Antep	-	3
1315(1897-98)	Antep	1	2
1316(1898-99)	Antep	1	4
1317(1899-00)	Antep	2	2
1318(1900-01)	Antep	1	3
1319(1901-02)	Antep	1	3
1320(1902-03)	Antep	1	3
1321(1903-04)	Antep	1	3
1322(1904-05)	Antep	1	3
1323(1905-06)	Antep	2	2
1324(1906-07)	Antep	2	3
1326(1908-09)	Antep	2	2
21 Şubat 1335 (21 Şubat 1919)	Antep	1 komiser, 4 Komiser muavini	21
1920'de	Antep	-	72

28 Temmuz 1329 tarihinde Mülkiye Müfettişi Ali'nin Halep Vilayeti'nin polis teşkilatı hakkında tuttuğu raporda vilayet genelinde 4 ikinci, 8 üçüncü komiser, 12 muavin ve 85 polis memuru olup, toplamda 109 memurdan ibarettir. Bunlardan 4 ikinci komiser, 4 üçüncü komiser, 7 komiser muavini ve 51 polis merkez vilayette görev yapmakta olup, 4 üçüncü komiser, 5 komiser muavini, 34 polis memuru da merkeze bağlı olan Antep, İskenderun ve Antakya kazalarında istihdam olunmaktaydı[35].

[34] EROĞLU, Cengiz; Murat BABUÇOĞLU, Mehmet KÖÇER, Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Halep, Global Strateji Enstitüsü, Ankara, 2007, s.319.

[35] BOA, DH.EUM.MTK. 6/10. *Asayişin sağlanması için bu dönemde polis istihdamı yetersiz kalıyordu. Bu eksikliği gidermek amacıyla emniyet-i umumiye müdüriyeti geçici personel istihdamı yoluna gitmişti. Bunun için özelikle*

Yine aynı raporda vilayette ser komiser olmaması münasebetiyle sıkıntıların olduğu bunun için de bir ser komiser veya merkez memuru istihdam edilmesi gerekliliği belirtiliyordu. Bunun yanında hem merkezde hem de merkeze bağlı Antep, Antakya ve İskenderun kazalarında istihdam olunmak üzere 10 muavin ve 80'i çeşitli hizmetlerde vazifelendirmek için 148 polis memuruna ihtiyaç duyuluyordu. Bölgenin önemli bir diğer eksiği ise **süvari polisi** idi. Suçu veya olayları takipte hızın önemli olması ayrıca merkeze bağlı olan coğrafyanın genişliği gibi nedenlerden dolayı süvari polisinin oluşturulması elzemdi. Bu teşkilatın kurulması için 1 ikinci komiser, 1 muavin ve 12 polis memuruna ihtiyaç vardı[36].

21 Şubat 1335(1919) tarihli Dahiliye Nezareti'ne ait belgede Antep'e bir komiser, dört muavin ve 21 polis memuru istihdam edildiği belirtilmektedir. Ancak kadronun yeterli olmaması sebebiyle Van polis kadrosundan 10 polis memurunun geçici olarak Antep'e nakli istenmektedir[37]. Bahsedilen bu polis memurlarının naklinin gerçekleşmiş olduğu Dahiliye Nezareti'nden Antep Mutasarrıflığı'na gönderilen cevapta teşkilatın kadrosunun 1 ser komiser, 4 komiser muavini ve 31 polis memurundan ibaret olduğu bahsedilmektedir[38]. Bu artışın nedeni; 30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesinin hemen akabinde Osmanlı Devleti yöneticileri Halep'in Türk idaresinden çıkacağını tahmin ederek 28 Kanun-ı Evvel 1334 (28 Aralık 1918) tarihinde Halep 'e bağlı İskenderun, Belen ve Antakya kazalarını Adana Vilayetine, Kilis ve Rumkale Kazaları Antep Sancağına bağlamıştır[39]. Ayrıca Mondros Mütarekesi icabı ordunun terhisi söz konusu olduğundan tam olmasa bile ordu yerine polis teşkilatını ikame etmeye çalışmasındandır.

Polis teşkilatı kadrolarında dikkati çeken bir husus da, Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde hem Ermeni hem de Ermenice bilen polis memurları istihdam edildiği görülmekteydi[40]. Bu itibarla devlet, güvenlik hizmeti gibi önemli bir husus da bu ayrıntıyı görmezden gelmemişti ve her vatandaşa eşit hizmet etmeye çalışmıştı. Ancak zaman içinde çıkan Ermeni olayları sonucunda özellikle devletin stratejik sayılan ordu, jandarma ve polis gibi

---

harp bölgelerinden gelen asker kişiler görevlendiriliyordu. Bu itibarla merkez vilayette 4 üçüncü komiser, 3 muavin ve 20 polis memuru gönderilmişti. Ancak bu geçici personelin silah ve mühimmatları olmadığından görev yapamamakta, bunu n için eksiklerinin bir an önce tedarik olması istenmektedir.

36 BOA, DH.EUM.MTK. 6/10.

37 BOA, DH.EUM.ECB. 35/18.

38 BOA, DH.EUM.ECB. 35/18.

39 BOA, DH. EUM. MH. Nr. 183/87.

40 BOA, DH. MKT. 1925/115. BOA, ZB. 426/112; *Ermenilerin yoğun olarak yaşadığı bu gibi yerlerde Ermeni firar olayları yoğun olarak görülmekteydi. Bu firar olaylarına bazı polis memurlarının para almak suretiyle yardımcı oldukları görülmekteydi. Hatta Antep'te komiser Esad efendi Ermenilerin Amerika'ya firarını kolaylaştırdığı iddiasıyla soruşturma açılmıştı. BOA, ZB, 426-117; Bu gibi olayların ve şikayetlerin artması üzerine bu firar olaylarına karışan polislerin tespit edilmesi için tahkikat başlatılmıştı.*

kurumlarında görev yapan Ermeni polis memurlarının vazifelerin son verilmesi kararı alınmıştı[41].

3.3. Antep Polis Teşkilatı'nın İhtiyaçları ve Giderleri

Polis görevini şehrin belirli yerlerinde kurulmuş karakollar vasıtasıyla işlevini görüyordu. Bu karakollar, hem asayiş ve inzibatın temini hem de polisin vazifesini ifa etmesi bakımından şehrin önemli yerlerinde kurulmuş olması gerekiyordu. Bu sebeple karakol binaları, bazı yerlerde devletin kendi binalarını kullanmakta veya yeni karakol binaları inşa edildiği gibi, acil karakol ihtiyacının olduğu fakat yeniden inşasının uzun süreceği yerlerde bazı binaların kiralanması yoluna gidilerek iki şekilde tedarik ediliyordu. Bu kira bedeli de mahalle ahalisi tarafından karşılanıyordu. Örneğin Halep Vilayeti genelinde 12 polis karakolu mevcut olup, bunlardan 8'i devlet binalarını kullanırken 4'ü kiralanmıştı. Bu kiralama bedeli için de ahaliden 3000 kuruş toplanmıştı[42].

Karakollarda hem polisin kendi ihtiyaçları hem de karakolların mefruşat ihtiyaçları olmak üzere iki türlü ihtiyaçları vardı. Bu ihtiyaçlarını Antep Mutasarrıflığı'ndan Dahiliye Nezareti'ne gönderilen bir pusulada gösterilmiş olup, öncelikle polisin kıyafet ihtiyaçları için 72'şer adet kışlık takım elbise, kaput, kalpak, çizme ve pelerine ihtiyaç vardı[43]. Kıyafet ihtiyacının yanında görev icabı olan silah ve cephane ihtiyaçları vardı[44]. Bunlarda, 11'i acil olmak üzere 35 rovelver tabanca ve 1750'si acil olmak üzere 2250 cephane isteniyordu. Yine bu pusulada karakolların meşrufat ihtiyaçları da gösterilmişti. Bunlarda, 8 duvar saati, 8 velespid (bisiklet), 1 küçük otomobil, 12 soba, 12 sandalye, 6 kanepe, 3 koltuk, 3 dosya dolabı,

---

[41] BOA, DH. EUM. 2. ŞB. 68/32.

[42] BOA, DH.EUM.MTK. 6/10.

[43] 2 Temmuz 1335 tarihli Antep sancağı ser komiserliğinden emniyet-i umumi müdürlüğüne gönderilen bir yazı da ser komiserlikte bulunan polislerin hiçbirinin elbiseleri olmadığı dört seneden beri elbise verilmediğini ve zor durumda olduklarını şu sözlerle anlatıyordu: *"Burada mecvut komiser, muavin ve polislerin resmi ve numuneye muvaffık elbiseleri olmadığından ve son derece pahalılığı hasebiyle dört seneden beri elbise verilmediğinden polisin kıyafeti ve vaziyeti yâr ve ayâra karşı son derece çirkin ve gayri muntazam görülmektedir. Lütfen otuz dokuz efendi için istihkâkları bulunan muhtelif biçki de birer kat kaput, çizme, fotin, kalpak, kışlık elbise ile ikişer kat yazlık elbisenin gönderilmesi her neye mütevakkıf ise icrayı icabına inayet buyrulması arz ve istirham olunur efendim."* BOA, DH.EUM.LVZ, 48/55.

[44] Dönemin koşulları itibari ile ülke genelinde silah ve mühimmat tedarikinde sıkıntılar çekiliyordu. Öyle ki ahalinin güvenliğini sağlayan devletin görevli memurlarında bile yeterince silah ve mühimmat yok idi. Gene bu durumun vahametini Antep sancağı ser komiserinin emniyet-i umumi müdürlüğüne gönderdiği yazıda açıkça görmekteyiz: *"Polislerden mülteci iken bura mürettebatına kayd olunan on altı efendinin resmi esamileri var ise de buraya gelinceye kadar çoğu da bil-mecburiye cephaneleri sarf ve istihlak etmişlerdir. Burada İngilizler tarafından bil-umum ıslaha zapt ve müsadere edilmiş olduğu cihetle hariçten silah tedariki gayri kâbildir. Halbuki silahsız polisin polis olamayacağı malum-ı alileri bulunmağla lütfen onbeş adet revolver ve kılınç kabzalı miç? ile bin fişenk irsali hususuna inayet buyrulması arz ve istirham olunur efendim."* BOA, DH.EUM.LVZ, 48/55.

6 masa, 75 karyola ile toplam tahmini bedel 180.000 kuruştur. Bunların yanında 50.000 kuruş kırtasiye Masrafı, 25.000 kuruş aydınlatma masrafı, 12.000 kuruş müteferrik masraflar, 24.000 kuruş İkramiye Taharriyat (arama, araştırma) masrafı, 12.000 kuruş edviye (İlaç Masrafı), 12.000 kuruş fotoğraf ve parmak izi masrafı ve 100.000 Kuruş da mevcut dört karakolun tamiri ve yarım kalmış olan Şehreküstü Karakolunun tamiri ve Kürt Tepe'de yeni karakol inşası için tahsis edilmişti[45].

1900'lü yılların başlarında polis memurlarının maaşları rütbesine göre değişmekteydi. Bu dönemde bir polis müdürü bulunduğu ile bağlı olarak 2000 – 2500 kuruş arasında maaş almaktaydı. Yine aynı dönemde ikinci komiser 750 kuruş, üçüncü komiser 600 kuruş, polis muavini 500 kuruş ve polis memuru 400 kuruş maaş almaktaydı[46].

Tablo 3. Halep ve Bağlı Sancaklar Polis Memurlarının Sayı ve Maaşları

Görevi	Adeti	Maaşı
Polis Müdürü	1	2000/2500
İkinci Komiser	4	750
Üçüncü Komiser	8	600
Muavin	12	500
Polis Efradı (Memuru)	85	400

Sonuç

Osmanlı'da yeniçeriliğin ortadan kaldırılması ile birlikte şehirlerin güvenliğinin sağlanması konusunda yeni bir döneme girilmiş ve redif teşkilatı gibi yeni sistemler kurulmaya çalışıldıysa da, istenilen sonuç elde edilememişti. Tanzimat Dönemi ile birlikte devlete yeni bir anlayışın hakim olması ve bu anlayış neticesinde ortaya çıkan kurumlardan biri de polis teşkilatı olmuştu. İlk olarak 1845 yılında kurulan polis teşkilatının taşrada kurulmaya başlaması 19.

[45] BOA, DH.EUM.MH. 199/91.
[46] E.G.M. Arşiv Ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı Dokümantasyon Merkezi, Defter Numarası: 12, Sayfa Numarası: 1/149.

yüzyılın sonlarına doğru olmuştu. Dolayısıyla Halep Vilayeti'ne bağlı olarak Antep Sancağı'nda da bir polis teşkilatı kurulmuştu. Buna göre, Antep Sancağı'nda farklı mahallelerde olmak üzere yedi adet karakol kurulmuş ve bu karakollar toplamda 52.350 kişilik bir nüfusa hizmet vermekteydi. Çıkarılan talimatname ve nizamnamelerle teşkilatlanmasını tamamlamaya çalışmış ve kısıtlı imkanlarla önemli hizmetler vermiştir. Fakat bunların yanında birçok eksikliklerde bulunmaktaydı.

Aynı dönemde iç güvenliğin sağlayan farklı kurumların olması hem belirsizliğe hem de yetki karmaşasına yol açmış ve farklı farklı kurumların verimli olarak çalışmalarına engel olmaktaydı. Antep bölgesinde görev yapan bir mülkiye müfettişi raporlarında bu konuyu şöyle özetliyordu[47]:

"*Memâliki Osmaniye'de mahalle bekçisi, orman korucusu, rejisi, duyun-ı umumiye kolcusu, polis, jandarma ve asakir-i muvazzafa misüllü aynı maksada hâdim, gaye itibarıyla aynı hedefe (yönelmiş) bir çok vesaid-i inzibatiye ve tahaffüziye mevcut olduğu halde elyevm iş bu kuvvadan her birinin başka bir mercie merbud olması yüzünden maksadı asli her tarafta akamete uğradığı gibi aynı hudud-ı mekâsidiye üzerinde hareket eden polis ve jandarma makulesinin de ayrı ayrı kuvve-i muharrikelere tabi, ayrı ayrı mesnedlere mevzu' ve müstenid olması hasebiyle tesislerindeki gayenin bihakkın istihsal edilememekte olduğu*"

Bunun yanında şehirlerin güvenliğinin sağlanması için polise olan ihtiyaç açık olarak görülmekte, fakat personel eksikliği, fiziki yetersizlikler, polislerin kılık-kıyafet, silah gibi görev icabı olan ihtiyaçlarındaki sıkıntılar ve yeni kurulan bir teşkilat olması sebebiyle halkın da tam benimseyememiş olması bu konudaki problemleri çözmeye yetmiyordu. Müfettiş raporlarında bu durum açıkça görülüyordu[48]:

"*Halkın nazarında şimdiki şekil ve vaziyette bulunan polisin hiçbir kıymeti ve ehemmiyeti olmayıp, bazı mahallerde bunların ahaliden dayak yedikleri ve hakaret gördükleri vaki iken, bir jandarmaya şehir dahilinde bu muameleye cesaret eden hiçbir ferde hemen hiçbir yerde tesadüf edilememekte ve 10 polisin halledemediği bir meseleyi çok defa o polislerden sayıca daha az olan 2 jandarmanın meseleyi ortadan kaldırmakta muvaffak oldukları görülmektedir*"

Kaynakça

---

[47] BOA, DH.EUM.MTK. 6/10

[48] BOA, DH.EUM.MTK. 6/10.

Arşiv Vesikaları

1-BOA, A.DVNSMHM.d., 84/86.

2-BOA, A.DVNSMHM.d., 99/235.

3-BOA, AE.SAMD.III,197/19071.

4-BOA, A.DVNSMHM.d., 99/235.

5-BOA, HAT. 15/590.

6-BOA, A.MKT.MHM., 646/33.

7-BOA, İ.MVL., 537/24157.

8-BOA. DH. EUM. MH. Nr, 199/91.

9-BOA, DH.MKT. 160/19.

10-BOA, DH.EUM.MTK. 6/10.

11-BOA, DH.EUM.MTK. 6/10.

12-BOA, DH. EUM. MH. Nr. 183/87.

13-BOA, DH.EUM.ECB. 35/18.

14-BOA, DH. MKT. 1925/115.

15-BOA, ZB. 426/112.

16-BOA, DH. EUM. 2. ŞB. 68/32.

17-BOA, DH.EUM.MTK. 6/10.

18-BOA, DH.EUM.LVZ, 48/55.

19-BOA, DH.EUM.LVZ, 48/55.

20-BOA, DH.EUM.MH. 199/91.

21-BOA, DH.EUM.MTK. 6/10.

22-BOA. DH. EUM. MH. Nr, 199/91.

23-Düstur, I. Tertip, C.V, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937, s.666.

24-Düstur, I. Tertip, C.VI, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937, s.1139-1140.

25-Düstur, I. Tertip, C.VII, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937, s.114-118.

26-Düstur, I. Tertip, C.V, Başvekalet Matbaası, Ankara, 1937, s.666-692.

27-Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv Ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı Dokümantasyon Merkezi, Defter Numarası: 12, Sayfa Numarası: 1/149.

28-Emniyet Genel Müdürlüğü, *Belgelerle Türk Polis Tarihi*, C.4, Başak Yayıncılık, Ankara, 2014, s.65.

29-Polis Mecmuası, 5 Mart 1331, s.38.

30-Polis Mecmuası, 1 Mayıs 1331, s.112.

31-Polis Mecmuası, 2 Ağustos 1341, s.289.

Kitaplar-Makaleler

1-BİLGİÇ, V.K. - M. Karakaya, *Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi*, Polis Bilimleri Dergisi, C.4, 2002, Ankara.

2-BİRİNCİ, Ali, Türk Emniyet Teşkilatında İlkler, Polis Bilimleri Dergisi, 1999.

3-ÇADIRCI, Musa, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı, TTK, Ankara, 2013.

4-DÜNDAR, A. Nihat, Osmanlı Yönetiminde 78, Cumhuriyet Döneminde 70 Yılı Geride Bırakan Bir Teşkilat..."Polis Teşkilatı", Türk İdare Dergisi, S.401, 1993.

5-EROĞLU, Cengiz; Murat Babuçoğlu, Mehmet Köçer(Editörler), Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Halep, Global Strateji Enstitüsü, Ankara, 2007.

6-HAFIZOĞULLARI, Zeki, “İnsan Hakları, Polis Görevi Ve Yetkisi”, AÜHF Dergisi, C.44 Sayı:1-4, Ankara, 1995.

7-KAYA, Kemal, “19. Yüzyılda Anadolu’da İç Güvenlik Sorunları ve Voyvodalar”, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, S.19, 2006, Ankara.

8-KELEŞ, Hamza, Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye Kânûnnâmesi, C.XIV, No:1, Kastamonu Eğitim Dergisi, Mart 2006.

9-KRAMERS, J.H., “Sü-başı”, İ.A. C.XI, M.E.B. İstanbul, 1979.

10-PAKALIN, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, II, MEB.

11-SÖNMEZ, Ali, “Polis Meclisinin Kuruluşu Ve Kaldırılışı (1845-1850)”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.24, Ankara, 2005.

12-TORAMAN, Ömer, Osmanlı Taşra İdaresi: Klasik Dönem, TİD, 2002.

13-TUNALI, Ayten Can, Tanzimat Döneminde Osmanlı Kara Ordusunda Yapılanma (1839-1876), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2003, Giriş Bölümü.

14-UZUNÇARŞILI, İsmail H., *Kapıkulu Ocakları*, C.1, TTK, Ankara, 1988.

15-YAĞAR, Hasan, “Osmanlı Polis Teşkilatı ve Yenileşme Süreci”, Türkler, XIII, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

16-YAZICI, Nesim, “Tanzimatta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı”, 150'nci Yıldönümünde Tanzimat Ekonomisi Sempozyumu, 5-6 Haziran 1989, İstanbul, s.338.

EKLER:

Ek 1. Karakollara Bağlı Mahallelerin Tam Listesi

SN	**Mahalle adı**[49]	**Müslim Nüfus**	**Gayrimüslim Nüfus**	**Toplam Nüfus**
1	**MERKEZ KARAKOLU**			
1	Seng-i Tavil Mahallesi	252	374	626
2	Ehl-i Cefa	977	472	1449
3	Tarla-yı Cedid	889	53	942
4	Kurb-ı Tarla-yı Cedid	144	0	144
5	Kurb-ı Cevizlice	183	0	183
6	Şeyh Salman	432	0	432
7	Taracık	230	0	230
8	İmam Bölüğü	495	0	495
9	Emerikli	137	0	137
10	Şarkiyan	824	0	824

[49] BOA. DH. EUM. MH. Nr, 199/91.

11	Kurb-ı Şarkiyan	201	0	201
12	Delisi (Düleysi)	318	0	318
13	Gülşen	310	0	310
14	Hacı Halil	248	0	248
15	Suya Batmaz	360	0	360
16	Gazarhane?	230	0	230
17	Nisa Hacı	144	0	144
18	Keyanın	801	0	801
19	Cevizlice	653	0	653
20	Hızır Çavuş	523	0	523
21	Kilokağı?	356	0	356
22	Hamamcı	442	0	442
23	Terkesi	302	0	302
24	Arab	303	0	303
25	Kabasakal	385	0	385
26	Müzlef	283	0	283
27	Kılıçoğlu	578	0	578
28	Kocaoğlan	162	0	162
29	Hacı Vahab	162	0	162
	MERKEZ KARAKOLA BAĞLI TOPLAM	**11.324**	**899**	**12.223**
2	**SUBURCU KARAKOLU**			
1	Seng-i Nakkaş	276	178	454
2	Taşlaki	292	371	663
3	İbn-i Kör	313	403	716
4	Kurb-ı ibn-i Şeker	179	86	265
5	Kastal	336	16	352
6	Emin Dede	439	0	439
7	Hacı Baki	448	0	448
8	Çakmak	409	0	409
9	Kebkeb	413	0	413
10	Seng-i Hoşkadem	206	86	292
11	Gökçıyan	1231	0	1231
12	Kanalıcı	520	0	520
13	Boyacı	605	0	605

14	Karamaraş	227	0	227
15	Tarla-yı Atik	698	1059	1757
16	Şıhcan	171	67	238
17	Farah	191	0	191
18	Kazaz	337	148	485
19	Dökmeci	204	108	312
20	Paçavra	171	0	171
21	Yaprak	368	0	368
22	Kurb-ı Alineccar	108	0	108
23	Safer Paşa	60	0	60
24	Bostancı	567	0	567
25	Cabi	511	0	511
26	Kurb-ı (?)	379	0	379
27	Kurb-ı (?)	998	0	998
28	Mağarabaşı Tahtani	1199	0	1199
29	Karasakal	259	0	259
30	Kızılca Mescit	1153	0	1153
31	Karacalı	283	90	373
32	Gerciğin	148	0	148
33	Kayser ve İbn-i Şeker	1032	14	1046
	SUBURCU KARAKOLU TOPLAM	**14731**	**2626**	**17357**
3	**AKYOL KARAKOLU**			
1	Kayacık	180	320	500
2	Kurb-ı Bey	241	47	288
3	Bey	162	500	662
4	Yalınızhane	194	225	419
5	Hayık Baba	113	297	410
6	Akyol	952	1768	2720
7	Kayacık Aynısı	0	549	549
8	Eblehan	7	983	990
	AKYOL KARAKOLU TOPLAM	**1849**	**4689**	**6538**
4	**KOZANLI KARAKOLU**			
1	Kurb-ı zincirli	587	1744	2331

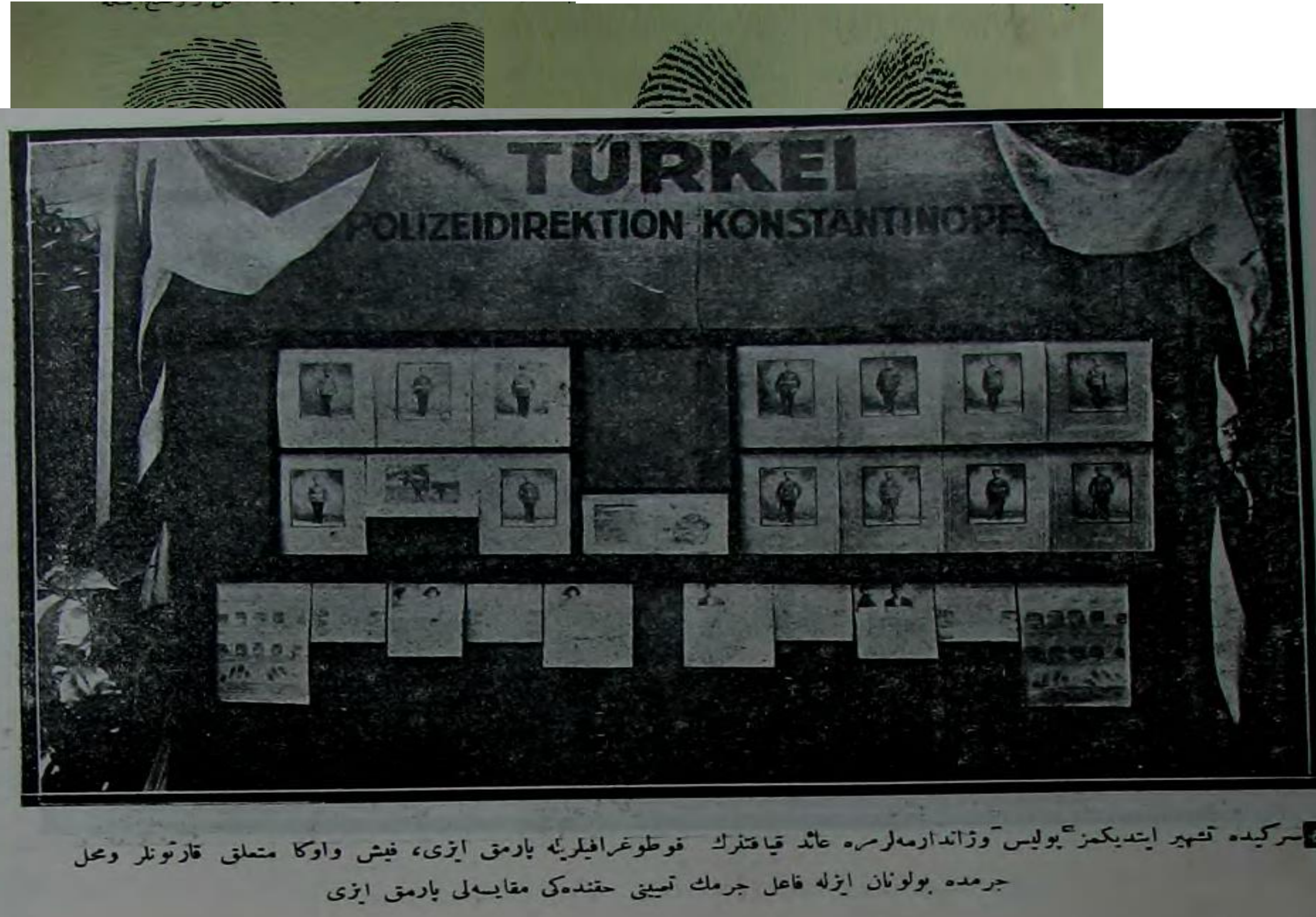
2	Hayik Müslüman	122	1815	1937
3	Çakur	370	1608	1978
4	İbn-i Eyüb	309	1879	2188
5	Hayik Zımmiyan	60	531	591
6	Musullu	637	0	637
7	Kozanlı	464	1968	2432
8	Kurb-ı (?)	397	590	987
9	Kurb-ı Kozanlı	1059	1350	2409
	KOZANLI KARAKOLU TOPLAM	**4005**	**11485**	**15490**
5	**HAMİDİYE KARAKOLU**			
	Mahalleleri olmayıp, yollara ve mesirelere nezaret eder			
6	**ŞEHREKÜSTÜ KARAKOLU**			
	İnşaatının ikmaliyle merkez karakolu mahallelerinin çokluğundan dolayı yarısının bu karakola bağlanması gereklidir			
7	**KÜRTTEPE KARAKOLU**			
	Yeniden ihdası lazım gelen Suburcu Karakolu Mahallelerinin çokluğundan dolayı nısfı iş bu karakola rabtı lazım gelir			
	Müslüman	**33.768**	%63,5	
	Hıristiyan	**19.076**	%35,5	
	Musevi	**742**	%1	
	Toplam Nüfus	**53589**		
	Toplam Mahalle	**82**		

Ek 2. Üç polis memuru[50]

[50] Polis Mecmuası, 5 Mart 1331, s.38.

Ek 3. Osmanlı döneminde parmak izi[51]

---

[51] Polis Mecmuası, 1 Mayıs 1331, s.112.

Ek.4. Polis Kıyafetleri[52]

Ek 5. 1845 Polis Nizamnamesi[53]

Bilütfihi subhanehu ve teala saye-i muvaffakiyet vaye-i cenab-ı mülkdaride istihsal-ı hüsn-i zabıta-i belde ile mücerred istikmal-i esbab-ı emniyet-i ehali ve sekene niyet-i hayriyesi ile bairade-i seniye-i şahane vaz' ve tesisi mukarrer olan polis tabir olunur usul-i cedide-i zaptiyenin hidemat-ı umumiyesmden olmak ba'dezm icabma göre zeyl ve ilave kılmmak üzere şimdilik icraları nıüktezi görünen bazı mevadd-ı esasiyeden:

Evvelkisi; emniyet ve asayiş-i dahiliye-i memlekete dair kavanin ve nizamat-ı mukteziyenin ittihazı ile suver-i icralarma nezaret,

İkincisi; nizam ve asayiş-i ammenin muhafazasma dair kaffe-i husussatta karağolhanelerde olan asakir-i nizamiyenin ledel-iktiza celb ve istihdamlarma mezuniyet,

Üçüncüsü; dahili-i memalikte seyrüseyahat eden yolcularm mürur ve uburlarma nezaretle iktiza eden mürur tezkerelermm i'tasma himmet,

Dördüncüsü; tebea-i devlet-i aliye ve gayriden varid olan müsafirinin yedlermde bulunan mürur tezkereleri ve pasaportlarmm ahzu hifzzyla yedlerine ikamet tezkereleri i'tasma müsaraat,

Beşincisi; esliha-i nariye isti'mal eden avcılarm me'zuniyeti zımnmda yedlerine lazım gelen ruhsatnamelerin i'tasma mübaderet,

Altıncısı; bilcümle ebniye-i miriyenin ve tasarrufunda hukuk-u müştereke bulunan mahal ve mevakin ez her cihet muhafazası esbabının istihsaline gayret,

Yedincisi; tammül a 'za olduğu halde bir iş ile meluf olmayarak min gayr-i zaruretin saillik ile halkı taciz edenler hakkında bir usul-i müstahsenenin ittihazıyla usul-i mezkurenin icrasına sarf ı makderet,

Sekizincisi; fukaradan olarak bila kar ve san 'at kalup memleketi canibine avdet etmek arzusunda olup da gidemeyenlere ve o makulelerin hastalarına her muktezay-ı insaniyet lazını gelen muavenetin sarf ve icrasına himmet,

[52] Polis Mecmuası, 2 Ağustos 1341, s.289.
[53] BİLGİÇ, V.K., M. KARAKAYA, "Türk Polis Teşkilatının Tarihi Gelişimi", s.182-184.

Dokuzuncusu; hapishanelere dikkat ve nezaretle bir müddet-i muayyene mahbusiyetleri hükmolunup ba 'de itmamil müddet sebilleri tahlive olunan fakirulhal kesanın memleketleri tarafına muavedetleri hususunda teshilat-ı mukteziyenin icrasınaa sarf-ı miknet,

Onuncusu; han ve sair bikaran mahallerinin ve lokanta ve otel tabir olunan bilcümle müsafirhanelerin nizamına dair usül ve kavanin-i mukteziyenin vaz' ve te 'sisiyle suver-i icraiyelerine dikkat ve nezaret,

Onbirincisi; mahall-i fısk ve heva olan emakinin ve o makule mahallelerde sakin olan ve bulunan eshab-ı fıskın ve kumarhanelerin teftiş ve teharrisiyle men ve tahzirine müsaraat,

Onikincisi; işini ve gücünü terk ile mücerred ta 'til-i mesalih-i ibad garazında olan amele ve işçi makulelerinin cem 'iyet ve zihamlarının ve gerek bu misillü asayiş-i ammeyi ihlal edecek her güna, fitne ve fesad cemiyetlerinin def' ve izalesiyle ihtilal vukuunun önü kestirilmesi esbabına teşebbüs ve müsaberet,

Onüçüncüsü; ahlak ve adab-ı ammeyi muhil olacak kaffe-i hususatda tab 'hanelere ve kitabıhane ve bilcümle kitapçı dükkanlarına dikkat ve basiret ve haricden tevarüd eden enva-ı kütüb ve resail ve evrakın kablenneşr bakılup da lazım gelen men' ve tevkifine dikkat,

Ondördüncüsü; halkın eğlencesi zımnında polis tarafından ruhsat-ı mahsusa istihsaliyle küşad olunan tiyatro vesair oyun mahallerinde emniyet-i şahsiyeye dair kaffe-i umura ve bir kaza vukuunun men 'ü defiyle dahilen ve haricen nizam ve asayişin muhafazası esbab ve vesailin ittihazına dikkat ve basiret,

Onbeşincisi; İd ve meserrete dair eyyam-ı ma 'dude haklarında meri olan kavanin ve tenbihatın ihtar ve ihbarına mübaderet,

Onaltıncısı; kazino ve bors tabiriyle taife-i tüccarın nıuamelat müzakeratına mahsus olan mahallerin nizam-ı dahilivesine nezaret ve dellal ve simsar makulelerinin mezuniyetlerini havi yedlerine tezkire i'tasryla bila ruhsat simsarlık edenlerin men'ine müsaberet,

Onyedincisi; hin-i iddia ve icabında bir kimesnenin mevti esbab-ı adide-i acalden kanği sebebten vuku' bulmuştur ve hasta bulunan ne sebebten hastadır ve sıkt-ı cenin vesaireden mi hastadır ve hamile ve gayr-ı hamile midir ve bazı cinsi beyanıyla iddia olunan meadin ve eşya kanği ma'dendir ve mürekkebat ve besabetden midir bunlar ve emsali müşkülatda ehl-i hibre olmak üzere nezaret-i mezkure için fenninde rnahir bir nefer kimyager ve bir nefer tabib ve bir cerrahın eşedd-i lüzumu olmağla bunların dahi intihab ve tayinine mezuniyet hususlarına dair polis meclisi tarafından kaleme alnan bir kıt'a mazbata takdim olunduğu beyanıyla bimenneihi

teala bundan böyle furuat-ı mufassalasını havi nizamnamelerin meclis-i mezburda tanzim ve müzakeresine mübaderet olunmak üzere mevadd-ı mezkurenin Divan-ı Humayun kalemine kaydiyle icab eden ilmü haberinin i'tası hususu polis nezareti inzimamiyle hala Tophane_i Amire Müşiri devletlü Muhammeel Ali Paşa Hazretleri tarafından batakrir ifade ve inha olunup mevadd-ı esasiye-i mezkure Meclis-i Valayi' Ahkam-ı Adliye'de dahi bilmütalaa zabıtay-ı belediye hakkında elzem ve nünasip şeyler olduğundan tıpkı inha olunduğu vechile Divan- ı Humayun kalemine kaydıyla icab ve iktizalarının tesviye ve icrası hususuna mübaşeret olunmak içun lazım olan ilm-ü haberinin tahrir ve i'tası ve keyfiyet malumları olmak üzere Makam-ı Valay-ı Nezaret - i Hariciyeden düvel- i mütehabbe sefaretlerine müzekkere – i resmiyeler verilmesi Meclis-i Valay-ı mezkurde dahi tensib ve ba-mazbata ifade olunmuş ve vakta mazbata-i merkumenin havi olduğu mevadd-ı zabıta-i belediye hakkında elzem ve münasib bulunduğundan mevadd-ı ma'ruzanın istizan kılındığı üzere ber mantuk-ı mazbata tesviye-i icabı ve bimennihi teala icray-ı fi'lisiyle husul-ı semeresine i'tina ve dikkat olunması hususuna irade-i seniye-i mülukane müteallik olarak ol babda emr-i humayun-ı şevket makrun-ı cenab-ı cihanbani şerefsiz-i sünuh ve südur olmuş ve muktezay-ı münifi üzere mazbata-i merkume bi'ibaretiha Divan-ı Humayun kalemine kaydolunarak ber minval-i muharrer Nezaret-i Müşarün ileyha canibinden dahi sefaretlere baska baska müzekkere-i resmiyeler verilmiş olmağla keyfiyet malum olmak ve balada beyan olunduğu üzere icab ve iktizalarının tesviye ve icrasına mübaşeret kılınmak içün Tophane-i Amire canibine işbu ilm-ü haber i’ta olundu.

Fi 11 Rebiülevvel 261